

МОДЕЛЬНЕ ЗАКОНОТВОРЕННЯ У РАМКАХ СНД ЯК ФОРМА ПРАВОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА КРАЇН-УЧАСНИЦЬ

Курило О. М.,

здобувач Інституту законодавства
Верховної Ради України

У статті вивчається процес модельного законотворення в рамках Співдружності Незалежних Держав як окрема форма правового співробітництва країн-учасниць.

Ключові слова: СНД, модельне законодавство, законотворення, форма правового співробітництва.

В статье изучается процесс модельного законотворчества в рамках Содружества Независимых Государств как отдельная форма правового сотрудничества стран-участниц.

Ключевые слова: СНГ, модельное законодательство, законотворчество, форма правового сотрудничества.

The model lawmaking process of within the framework of the Commonwealth of Independent States as a form of legal cooperation between its Member States is explored in the article.

Keywords: CIS, model legislation, lawmaking, form of legal cooperation.

Глобалістичні тенденції у всіх сферах життєдіяльності світової спільноти сприяють розвитку інтеграційних зв'язків країн і розширенню їх участі в міждержавних об'єднаннях.

Правові засади участі кожної держави в інтеграційних процесах відзначаються різноманітністю і своєрідністю. Особливо це стосується участі в міждержавних об'єднаннях, які вважаються найбільш складною формою інтеграції. Адже саме інтеграційним об'єднанням притаманні більш жорсткі функціональні, інституційні елементи, своєрідний правовий режим, принципи і правила взаємодії національних правових систем, систем законодавства, національних інститутів з відповідними системами та інститутами інтеграційного об'єднання.

При цьому кожне із таких об'єднань: будь-то Рада Європи, чи Європейський Союз, чи Співдружність Незалежних Держав, або євразійські, азіатські, південноамериканські та інші об'єднання держав, відрізняється в частині правових режимів, а також співвідношенням національних і міждержавних систем та інститутів, обсягом і характером економічних, політичних та правових взаємозв'язків в межах об'єднання.

Тенденція до формування регіональних і міжрегіональних правових просторів на різних континентах і прагнення створити у перспективі єдиний світовий правовий простір спонукає усіх учасників різних інтеграційних утворень шукати найбільш оптимальні правові механізми та засоби для реалізації зазначеної мети.

Найефективнішим правовим механізмом на цьому шляху вбачається гармонізація національних систем законодавства на першому етапі у рамках регіональних та міжрегіональних інтеграційних об'єднань, а на другому – у загальносвітовому форматі.

Кращим засобом для здійснення зазначеного є, на наш погляд, моделювання гармонізованого законодавства на усіх вказаних рівнях – регіональному,

міжрегіональному, загальносвітовому.

Невипадково основною метою Міжпарламентської Асамблеї (МПА) Співдружності Незалежних Держав є гармонізація і зближення законодавств країн СНД, а основним напрямом діяльності розробка та прийняття модельних законодавчих актів і рекомендацій, при створенні яких береться до уваги досвід парламентів країн СНД і міжнародних парламентських організацій, розробки міждержавних програм [1].

Тому і правове співробітництво України з іншими країнами СНД найбільш яскраво проявляється у діяльності по формуванню модельного законодавства Співдружності.

Про інтенсивність і плідність діяльності МПА СНД у частині формування модельного законодавства свідчить зростання чисельності таких нормативно-правових актів з кожним наступним роком існування Співдружності, а також процес модельної кодифікації законодавства, який охопив майже усі сфери життєдіяльності суспільства.

Умовно еволюцію моделювання законодавства у форматі СНД можна поділити на чотири періоди.

Модельні акти, що розроблялися у 1992-1995 рр. були досить декларативними за своїм змістом і достатньо політизованими.

У другий період, що тривав з 1996 р. по 1999 р., було вже чітко окреслено коло питань, переважно економічного характеру, які вимагали нормативно-правового врегулювання. Саме у цей період було сформовано правову основу для економічної співпраці країн СНД. Крім того, було розроблено правові моделі узгодженої екологічної, соціальної та гуманітарної політики країн Співдружності, рамкове модельне законодавство для різних сфер економічної, політичної, гуманітарної діяльності цих країн.

Третій період (2000-2003 рр.) ознаменувався інтенсивною розробкою спеціального модельного законодавства, особливо у сфері економіки та фінансів.

Четвертий період, що почався з 2004 року,

характеризується появою законодавства, спрямованого на регламентацію інноваційної діяльності.

Так, вже в поточному, 2011 році у форматі СНД прийнято модельні закони «Про основи регулювання Інтернету», «Про технопарки» та ін.

Для України така форма правового співробітництва як створення модельного законодавства має особливе значення, оскільки як країні, правова система якої відноситься до євразійської правової сім'ї і яка прагне зберегти євразійську правову традицію і одночасно увійти до єдиного європейського правового, політичного та економічного простору, Україні конче необхідно відшукувати правові механізми та засоби для реалізації цих завдань.

Адже моделювання законодавства для країн-учасниць СНД, серед яких представники європейського та азійського континентів і міжконтинентальна країна (Росія), відрізняється від аналогічного процесу в окремо взятому регіоні тим, що при формуванні модельного законодавства для цих країн має враховуватися не одна, як це має місце в інших випадках, а відразу три правові традиції (романо-германська, на якій формується єдина європейська правова традиція, азійська та євразійська). Тому можна без перебільшення стверджувати, що саме модельне законодавство, що розробляється у форматі СНД, може стати прототипним для майбутнього уніфікованого загальносвітового законодавства, що регламентуватиме життєдіяльність країн у єдиному загальносвітовому правовому просторі.

Про активну участь України у процесі модельного законотворення у рамках Співдружності свідчить той факт, що десятки законопроектів, які передбачають регламентацію діяльності та врегулювання правовідносин у сфері освіти, спорту, туризму, аудиту, оперативної-пошукової діяльності, формування процедури банкрутства, стандартизації, боротьби з тероризмом, протидії корупції, правоохоронної діяльності, у сфері охорони здоров'я, екології, інформації тощо, розроблені українськими

фахівцями, лягли в основу модельного законодавства, що виходить у світ під егідою МПА СНД.

Важко не погодитися з Є. Шестаковою, яка вбачає головну властивість таких модельних актів – бути об'єднаним елементом, «мостом» між нормами міжнародного і внутрішнього права, які «вплітаються у тканину названих нормативних систем». Як слушно зазначає згаданий автор, «модельні закони безпосередньо вбирають у себе принципи, норми міжнародного права, переводячи їх в нормативно-концентрованому вигляді в національні законодавчі акти» [2].

Отже, імплементація через модельні закони СНД міжнародних правових стандартів та нормативів у національні правові системи та системи законодавства країн-учасниць Співдружності, не тільки не перешкоджає їх участі в інших регіональних організаціях, зокрема європейських та азійських, а, навпаки, може слугувати як допоміжний інструмент для розробки модельного законодавства цих організацій на шляху формування ними спочатку відповідно єдиного європейського і єдиного азійського правового просторів, а пізніше – розбудови за їх участю загальносвітового правового простору.

Для ефективного використання вказаних модельних актів у національному законодавстві країн – учасниць СНД вбачається за необхідне прийняття відповідних внутрішніх законів цих країн, зокрема українському законодавцеві можна запропонувати розробку і прийняття закону «Про застосування в Україні модельного законодавства СНД». У такому акті можна було б передбачити правові механізми та процедури для застосування модельних кодексів та законів при формуванні або реформуванні внутрішнього законодавства.

Доцільним видається також передбачити систему популяризації модельного законодавства серед населення країн – учасниць СНД, зокрема, запровадити широке обговорення цього законодавства на території країн-учасниць.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Постановление Межпарламентской ассамблеи государств – участников Содружества Независимых Государств от 17 февраля 1996 г. № 7-21 «О разработке программы модельного законотворчества в Содружестве Независимых Государств» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr/view/text?doc=567>
2. Шестакова Екатерина. Модельное законодательство СНГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zonazakona.ru/law/comments/181/>